

Osmanly Bella Hadidiň atasyny nãmüçin öldürdi?

Category: Kitapcy, Sözler, Taryhy makalalar

написано kitapcy | 26 января, 2025

Osmanly Bella Hadidiň atasyny nãmüçin öldürdi? OSMANLY BELLA HADIDIÑ ATASYNY NÃMÜÇIN ÖLDÜRDI?

Izabella Haýriýa Hadid / Fotosurat: AFP

ABŞ-ly manken Bella Hadid (Izabella Haýriýa Hadid) Palestina babatda bildirýän duýgudaşlygyny gyzgyny bilen agzap, sionist mobbingden çekinmezden gürläp bilýän az sanly daşary ýurtly meşhur şahsyýetleriň biri.

Ýaşlary uzak bolsun welin, onuň maşgalasyny biraz tanaýanlar içinden «Ol gürlämän kim gürlesin!» diýýär. Bu belli bir derejede dogry hem.

Elbetde, bize Hadidi gutlaýarys we goldaýarys. Onuň maşgalasy Siriýada, Liwiýada, Palestinada möhüm orunlary edinen güýçli taýpalaryň biri bolupdy.

Bella şol bir wagtyň özünde Zahir bin Omar bin Ebu Zeýdan ez-Zeýdaniniň, biziň Zahir Omar diýip tanaýan Palestinanyň möhüm liderlerinden biriniň neslinden gelýär.

Zahir bin Omar Şam-Nablusyň arasyndaky söwda ýollaryny

gysymyna alan güýçli taýpa serdarydy.

1750-nji ýyla gelinende Zahir bin Omar Akkanyň kontrolyny doly öz eline alypdy.

Sebitde güýçli abadanlaşdyryş işlerine başlap, pagta önümçiligine uly goşant goşan Zahir bin Omar Osmanlynyň ýerine sebitdäki şaýylar bilen güýç birikdirip hereket etmegi Stambul hökümetini ynjalykdan gaçyrdy.

Malta garakçylarynyň Akka portundan logistika goldawyny almagy sabyr käsesini dolduran meseleleriň biri boldy.

Osmanlynyň Zahir bin Omara bolan gahar-gazaby barha artýardy. Ol bir ýandan şaýy güýçleri bilen bilelikde hereket edýärdi, beýleki bir ýandanam Ortaýer deňiziniň howpsuzlygyny howp astyna salýardy.

Zahir bin Omar Osmanlyny äsgermezçilik edip, Palestinanyň we Liwanyň ýerlerine tarap süýşme syýasatyny dowam etdirdi.

Osmanly Şamyň häkimi Osman paşany Zahir bin Omaryň üstüne ugradyp, onuň boýun egmegini we ýyllyk salgydyny ugratmagyny talap etdi.

Jigi Hadid (Bellanyň uýasy)

Şuny aýratyn nygtamak gerek, Zahir bin Omar Osmanlynyň gönüden-göni duşmany däldi. Çünki onuň ogullary Stambul hökümetinde ýokary wezipelerde işläp ýördi, şonuň üçin ondan gözegçiligi astyndaky ýerlerden çykmak talap edilenokdy.

Osmanly Hadidiň atasyndan salgydyny tölemegini we Stambulyň duşmanlary bilen hyzmatdaşlyk etmezligini isleýärdi.

Gepleşikler dowam edip durka, Osman paşa bilen Hadidiň güýçleriniň çaknyşyga girmegi hemme işi bulaşdyryp taşlady.

Indi gan dökülipdi we Zahir bin Omar mundan beýläk resmi ýagdaýda jellaly (basmaçy) bolupdy.

Osmanlyda bagyşlanmasy iň kyn jürümleriň başynda gozgalaň turuzmak bardy, Hadidiň atasy-da bu etmişi resmi ýagdaýda amala aşyrypdy.

Zahir bin Omar akyllý adamdy. Ol Osmanla garşy 1770-nji ýylda rus harby-deňiz güýçlerinden we Müsür hökümetinden goldaw alyp, özüniň howpsuzlygyny kepillik astyna alypdy.

Osmanly mundan soň Osman paşany we Kuddus güýçleriniň serkerdebaşysy Jezzar Ahmet paşany Bella Hadidiň garry atasynyň üstüne ýollady.

Jezzar Ahmet paşa hakda aýratyn durup geçmek gerek.

Jezzar Ahmet paşa

• **Napoleona Palestinany zyndan eden serkerde Jezzar Ahmet paşa**

Jezzar Ahmet paşa beýik fransuz serkerdesi Napoleona ilkinji

şarpygyny datdyran adamdy.

Napoleon osmanly topraklaryny çekirtge sürüsi kimin basyp alyp ýörkä, birsellem gözünü Jezzar Ahmet paşanyň goşun bölümleriniň ýerleşen Akka galasyna gözünü dikdi.

Jezzar Ahmet paşanyň ýaşynyň ötüşendigi sebäpli Akkany gorap bilmejegini pikir esen Napoleon Ebu Utbäniň golaýyny labyr taşlap, galany basyp almak üçin taýýarlyk işlerini tamamlady.

Jezzar Ahmet paşanyň garrap lagar düşensoň gaýtawul bermäge gurby çatmaz öýden Napoleon Ebu Utbäniň töwereginde düşläp, galany basyp almak üçin taýynlyk görädi.

Galanyň bir gije-gündiziň dowamynda eýelenip, indiki ýörişlere başlanmagyny talap eden Napoleon 1799-njy ýylyň 19-njy martynda goşun bölümlerine hüjüme geçmegi buýurdy.

Gala top atyşlary bilen böwsüldi, gala diwarlarynda açylan gädiklerden birinji hüjüme geçildi, emma netije fransuz goşuny üçin gaty erbet gutardy.

Osmanly esgerleri köplenç birinji hüjümde gumbaýrak ýaly pytrap gidýärdi we fransuz esgerleri gyrybilen adamyny gyrýardy. Jezzar Ahmet paşanyň serkerdeligindäki esgerleriňem birem yza tesmedi we hüjüme geçen fransuz goşun bölümüni doly ýok edipdi.

Gala diwarlaryna düşen gädiklerem şobada düzedilipdir, hatda ýumrulan ýerler örülip durka Ahmet paşanyň esgerleri galadan çykyp, garşylyklaýyn hüjüme geçipdir we fransuz goşunynyň nyzamyny bozupdyr.

Napoleon Bonapart

Napoleon birinji hüjüminiň ertesi günü täzededen hüjüme geçenem bolsa, hiç hili netije gazanyp bilmändir.

Mundan soň ol gala diwarlarynda has ulurak gädikler açyp, galanyň darajyk gädiklerinden ötri meýdan garpyşygyna öwrüljek hüjüm meýillesdirdi.

Gala diwary top atyşlary bilen uzak wagt oka tutulyp jaýrylandan soň, fransuz goşuny uly güýç bilen hüjüme geçdi. Fransuz esgerlerini iň beter aljyradan zat hem togsan ýaşdan goja Jezzar Ahmet paşanyň goşunyň başynda durup fransuzlary garşylamagydy.

Däriniň döreden tüssesi dargansoň Napoleon has beter aljyraňňylyga düşdi, çünki hüjüm ýollan goşun bölümleriniň aglabasy ýok edilipdi we diri galanlary Jezzar Ahmet paşanyň eline ýesir düşüpdi.

Napoleon Kaire gaýdyp gelende, zyznda wepat bolan we ýaralanan san-sajaksyz esgerini taşlap gelipdi. Şeýle-de bolsa, beýik serkerde özüniň ýeňlendigini boýun alman, hatlarynda gojanyň köşgüni başyna ýumrandygyny we zyznda daş üstünde daş goýmandygyny aýdýardy.

Aslynda welin, Jezzar Ahmet paşa Napoleonyň goşun bölümlerini iki büküp, Müsüre gabap goýupdy.

Zahir bin Omar

• **Hadidiň atasy ruslar bilen güýç birikdirip, Jezzar paşany ýeňlişe uçratdy**

Zahir bin Omaruň ruslar bilen güýç birikdirmeginiň netijesi ruslar taryhynda birinji gezek Ýakyn Gündogaryň gursagyna goşun salypdy we Beýrutyň häkimiýetini basyp alanda müňlerçe osmanly esgeri şehit bolupdy.

Jezzar Ahmet paşa bir ýandan ruslara garşy, beýleki bir ýandanam dürzilere garşy söweşip ýörenem bolsa, Beýruty elden gideripdi.

Bella Hadidiň atasynyň getiren belasynda ruslar musulman ýurdy basyp alanea müňlerçe musulman wepat boldy.

1774-nji ýylda Osmanly ruslar bilen ýaraşyk şertnamasy baglaşansoň, Zahir bin Omar Osmanlydan ötünç sorady.

Soltan Abdylhamyt I has köp gan dökülmesin diýip, onuň towakgasynyň kabul edilmegini isledi.

Zahir bin Omar Osmanla hijem hyýanat etmändigini we hemme zady Şam häkimimiň bulaşdyrandygy hakda hat ýazyp, Şeýhulyslama ýollady.

Stambul hökümeti Zahir bin Omaryň günäsiniň geçilendigi hakdaky permany onuň öz eline gowşuranam bolsa, ol beren sözleriniň birinem ýerine ýetirmänsoň, Osmanly döwleti bu jenaýatçynyň wagt utmakdan başga maksadynyň ýokdugyny bildi. Osmanly bu işiň soňuna gutarnykly nokat goýmak üçin soňky döwrüň iň güýçli kaptany-derýalaryndan (admirallaryndan) biri

bolan Alžirli Gazy Hasan paşany Zahir bin Omaryň üstüne ugratdy. Üstesine tabşyryk diňe pitnäni basyp ýatyrmak däl-de, Zahir bin Omaryň kellesini Stambula getirmelidi.

Alžirli Gazy Hasan paşa we meşhur ýolbarsy
Ilki Akka, zyzndanam Haýfa alyndy.

Osmanly birlikleri Zahir bin Omary galanyň içine gabady.

Ýeke okda öldürilenden soň 1775-nji ýylda kellesi kesilip
1775-nji ýylda osmanly patyşasyna ugradyldy.

Bella Hadid Palestina bagyşlanan demonstrasiýada

Maşgalanyň gelip çykyşy sosial mediýada aýdylyşy ýaly
Palestina däl.

Bella Hadid we onuň maşgalasy Medineden Siriýa göçüpdi we Palestinany az wagtlygyna gysymyna alypdy.

Bella Hadidiň özüniň Palestina üçin alyp barýan göreşi ähmiýetli bolsa-da, onuň atasy münlerçe osmanly esgeriniň wepat bolmagyna sebäp bolupdy.

Şol sanda Zahir bin Omaryň turzan gozgalaňy netijesinde Beýrutyň rus ädiginiň astynda hapalanmagyna sebäp bolandygy üçin halanylýan adam däldigini aýdyp bileris.

Muhammet Enwer Hadid (Bellanyň kakasy)

Galyberse-de, wagtal-wagtal Bella Hadiduň kakasy Muhammet Hadidiň atalaryndan bolan Zahir bin Omara «Palestinanyň patyşasy» diýen ýaly sözleri we epitetleri ähli ýigrenjiligi bilen ortada dur.

Palestinanyň ýeke-täk patyşasy bardy, olam Stambuldaky osmanly patyşasyndan başga hiç kim däldi.

P.S.: *Has giňişleýin okamak üçin professor Feridun Emejeniň «Yslam ensiklopediýasynda» ýazan «Zahir bin Omar bin Ebu Zeýdan ez-Zeýdani (aradan çykan wagty 1189/1775)» maddasyna seredip bilerler».*

Mehmet MAZLUM ÇELIK.

@MMazlumcel

celikmehmedmazlum@gmail.com

Duşenbe, 11.03.2024 ý. Taryhy makalalar